

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

Nagovor predsednika Vlade RS Janeza Janše ob slovesnosti 15. obletnice sprejetja Brionska deklaracije, Ljubljana, 6. julij 2006

»Spoštovani gospe in gospodje, spoštovani udeleženci brionskih pogajanj. Na brionskih pogajanjih je Slovenija komaj dva tedna po tistem, ko je bilo rečeno, da nikoli ne bo priznana, postala subjekt mednarodnih odnosov, priznana kot sogovornik v odnosih in to zaradi tega, kar se je zgodilo vmes med temi stavki, ki so bili izrečeni 22. junija '91 in med pogajanja na Brionih. Če to ne bi bilo storjeno, če se Slovenija sama ne bi osamosvojila, če ne bi bila sposobna ubraniti te odločitve, seveda tudi pogajanj ne bi bilo. Vendar pa, če ne bi bilo uspešnih pogajanj, bi zelo težko v takratnih mednarodnih okoliščinah tudi obdržali tisto ali pa dobili priznanje za tisto, kar smo sami naredili. Danes lahko rečemo, še toliko bolj iz te časovne distance, da je šlo za neko povezano celoto, za nekaj, kar se je znalo narediti v smiselni, logični povezavi, in da je končno mednarodno priznanje, ki je sicer prišlo kasneje, sad te povezave. Brionska deklaracija je bila dejansko nek diplomatski dosežek, upravičeno jo štejemo za začetek slovenske diplomacije, bila pa je v nekaterih delih tudi dejansko diplomatska, v njej so bili stavki, ki jih nihče ni razumel. Na podlagi teh stavkov se je dalo potem v tistih dolgih dneh, ki so sledili podpisu Brionske deklaracije za Slovenijo doseči določene prednosti, ki so dodatno pripomogle k temu, da je potem tudi predsedstvo SFRJ 18. julija 1991 sprejelo odločitev, da se JLA iz Slovenije umakne. Če bi ne bilo teh stavkov v Brionski deklaraciji, potem tudi te odločitve, ki je pripomogla k temu, da je Slovenija dejansko postala suverena na svojem ozemlju, najbrž ne bi bilo. Če bi morali dejansko, tako kot je pisalo v nekih stavkih Brionske deklaracije, stanje v Sloveniji vrniti v čas pred 25.6.91, potem Slovenije zagotovo ne bi bilo. Hkrati pa je deklaracija vsebovala tudi določbe, ki so de facto predstavljale priznanje slovenske osamosvojitve in v pametni uporabi te kombinacije ali pa teh stavkov, se je seveda dalo potem v nadaljevanju tega procesa zagotoviti tisto, kar smo dobili. Popoln nadzor nad lastnim ozemljem, kar je bil temeljni pogoj kasneje tudi za mednarodno priznanje. Želel bi na tem mestu spomniti tudi na to, da po pogajanjih na Brionih pogajanja niso bila končana. Na Brionih so bila strateška pogajanja, kjer se je odločalo o globalnem vprašanju, po tej osnovi pa so se potem začela mukotrpa vsakdanja pogajanja o izvajanju deklaracije, o nadzoru izvajanju deklaracije. V Slovenijo so prvič prišli mednarodni opazovalci, bilo je veliko tega. Na nek način preseneča dejstvo, da v 15-tih letih ni tega še nihče zelo podrobno obdelal, šlo je za nek proces z veliko gostoto dogodkov, za veliko gostoto odločitev. Morda zdaj, ko prvič, mislim, da odkrijemo tudi nek zunanji pomnik, neko zunanje obeležje temu dogodku, prihaja čas, ko se bo nekdo tega obdobja dejansko lotil in tudi znanstveno proučil številno dokumentacijo in pogledal malo v zakulisje tega mednarodnega dogodka, ki ga štejemo za začetek slovenske diplomacije. Mislim, da je le malo držav, ki lahko začetek lastne diplomacije vežejo na tako usoden trenutek, kot so bila brionska pogajanja. Slovenci to srečo imamo, mislim, da je po 15-tih letih čas sam nekoliko oluščil ta dogajanja, to stori tudi toliko lažje in mislim, da odkritje te plošče ni edino dejanje v tej smeri, ampak nam bodo sledila tudi druga v prihodnjih letih. Nekateri stvari se danes zdijo same po sebi umevne, niso bile takšne, veliko bojzani je bilo vezanih na posamične odločitve, velikokrat je bilo treba tehtati o stvareh, za katere se ni vedelo, kakšne bodo. Ključna stvar, vezana na Brionsko deklaracijo, ki smo jo morda tudi malo pozabili, je dejstvo, da se je sicer dalo ta dokument tudi različno razlagati, da so v Sloveniji bile različne razlage, da je zagotovo bil različen pogled tudi pri tistih, ki ste tam neposredno sodelovali, ki ste bilo soočeni s tem pritiskom, tudi mednarodne skupnosti in med tistimi, ki so nekaj dni prej tvegali svoja življenja za slovenske mejne prehode, nekateri tudi padli v teh bojih in ki niso mogli razumeti, da pa zdaj tisto, kar so z žrtvami pridobili, je potrebno na podlagi pogajanj

dati nazaj tistemu, ki je bil v bistvu v vojni premagan. Bilo je potrebno zelo veliko naporov in modrosti, da so se ti različni pogledi preseegli, da smo bili takrat sposobni enotno pogledati naprej, da je bilo nekaj dni, ki je sledilo od brionskih pogajanj do odločitve slovenskega parlamenta uporabljenih za to, da se je zgradila dovolj velika enotnost, tako da je slovenski parlament z praktično ustavno večino podprl potem dosežke brionskih pogajanj. Če je šlo pri osamosvojitve v veliki meri predvsem za enotnost slovenskih državljanov in državljanov, Slovenk in Slovencev, pa je šlo pri tem dejanju v tem časovnem okviru nekaj dni med odločitvami na Brionih in odločitvami v slovenskem parlamentu za sposobnost slovenske takratne politike, da je presegla razlike, spoznala dejstvo, da karkoli naredimo in če to naredimo enotni, bo to dalo bistveno boljše rezultate na koncu, kot če se razcepimo, ne glede na to, na kakšnem vprašanju, in to je potem pripomoglo tudi k temu, da je bil iztek teh dogodkov, vezanih na dokončno osamosvojitvev in mednarodno priznanje Slovenije gladek in da se ga z veseljem spominjamo. Še enkrat hvala vsem, ki ste bili takrat zraven, ki ste danes tukaj zraven predvsem za pogum k temu zadnjemu koraku, ki je bil odločilen, vem da je bilo tudi za to, da se je šlo takrat na Brione, potrebno veliko poguma, to ni bil izlet, tako kot je to danes ali pa kot je bil še 20 let prej. Šlo je za nekaj povsem drugega, ni se vedelo, kaj bo na poti tja, ni se vedelo, kaj bo na poti nazaj, ni se vedelo, kaj bo tam. Tam so imeli več ali manj nadzor na morju, v zraku in deloma tudi na zemlji tisti, s katerimi smo se tukaj soočili kot s sovražno oboroženo silo in ta odločitev ni bila enostavna. Zato so te čestitke po 15-tih letih po mojem mnenju še toliko bolj na mestu, zahvaljujem se vam tudi za čast, da lahko spregovorim ob tem dogodku, dvignem to slovensko trobojnico s plošče, ki obeležuje začetek slovenske diplomacije. Hvala lepa.«